

Téma: Formy šikany na základní škole

Šikana je stále aktuálním tématem. Ačkoliv se jedná o téma relativně dobře reflektované pedagogickým výzkumem, je stále přínosné přinášet nová zjištění. Dosavadní výzkumy umožňují využití standardizovaných dotazníků a srovnání relevantních dat. Můžeme tak zachytit vývoj problematiky v prostředí ZŠ.

Cíl výzkumu:

Cílem je poznání jednotlivých forem šikany s přihlédnutím k věku korespondentů a velikosti obce, kde se škola nachází. Kromě poznání nejčastějších forem šikany ověříme také četnost jejího výskytu. Získaná data bude možné porovnat s již existujícími výzkumy. Toto srovnání nám umožní odpovědět na otázku, zda v současných základních školách dochází ke změnám ve formách šikany.

Hl. výzkumná otázka:

S jakými hlavními formami šikany se setkávají žáci na ZŠ?

Vedlejší otázky:

Jaký je výskyt šikany u jednotlivých ročníků ZŠ?

Jaká je míra vlivu obce v níž se škola nachází na četnost výskytu šikany?

Jaký má vliv pohlaví žáka na formy šikany?

Jaký je vývoj forem šikany oproti minulosti?

A) Kvantitativní výzkum – dotazníkové šetření

Dotazník jsem si vybrala pro jeho výhody.

Výhody:

- nízké náklady
- celková nižší náročnost organizace sběru dat
- vyloučení vlivu tazatele
- za krátký čas spousta dat

Nevýhody:

- vyšší nároky na přípravu dotazníku, na kvalitu tisku
- nízká návratnost a z toho plynoucí nízká reprezentativnost získaných odpovědí
- vhodné pouze pro některé kategorie
- nemožnost zaměřit se na složitější problémy a jejich hlubší zkoumání

Teoretická hypotéza:

U jednotlivých skupin osob se setkáváme s odlišným výskytem šikany.

Pracovní hypotézy:

Žáci, kteří pravidelně navštěvují svůj profil na sociální síti, jsou častěji konfrontováni s kyberšikanou.

Dívky jsou častěji vystaveny verbálním formám šikany než chlapci.

Forma fyzického šikanování je více rozšířena u hochů než u dívek.

Ze zvyšujícím se věkem žáků, klesá podíl šikany na ZŠ.

Konceptualizace:

Šikana označuje fyzické i psychické omezování či týrání jedince v kolektivu.

Kyberšikana (též kybernetická šikana, počítačová šikana či **cyberbullying**) je druh šikany, který využívá elektronické prostředky, jako jsou mobilní telefony, e-maily, pagery, internet, blogy a podobně.

Verbální šikana je přímá a nepřímá – psychická šikana

Fyzická šikana je přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)

Operacionalizace:

Žáci, kteří (minimálně jednou denně) navštěvují svůj profil na sociální síti, jsou častěji konfrontováni s kyberšikanou (setkají se s ní v roli oběti/agresora nebo svědků).

Žáci ženského pohlaví jsou častěji verbálně šikanováni než žáci pohlaví mužského.

Žáci mužského pohlaví jsou častěji vystavováni fyzické formě šikany než žáci ženského pohlaví.

Čím je žák starší, tím je méně šikanován.

Návrh metody sběru dat

Navrhuji jako způsob sběru dat využít formou dotazníku. Dotazování budou žáci základní školy, střední školy, středního odborného učiliště a studenti vysoké školy z Jihomoravského kraje.

Vzorek bude vybrán na základě dostupnosti.

Úryvek z připravovaného nástroje sběru dat

*Na níže uvedené otázky odpovězte tím, že **zakroužkujete** písmeno správné varianty z předložených odpovědí. Dotazník je anonymní a získané údaje budou použity pouze pro účely výzkumného projektu. Jeho vyplnění Vám zabere maximálně 8 minut. Jedním z cílů výzkumného šetření je přispět ke zmapování šikany v našich školách. Předem Vám děkujeme za spolupráci a Vaše upřímné odpovědi.*

1. Na dotazník odpovídá?

a) muž

b) žena

2. Kolik je vám let?

- c) 11 – 15
- d) 16 – 18
- e) 19 – 24
- f) 25 a více

3. Jaký je váš aktuální typ studia?

- a) Základní škola
- b) Střední škola
- c) Střední odborné učiliště
- d) Vysoká škola – bakalářské studium
- e) Vysoká škola – magisterské studium
- f) Vysoká škola – doktorské studium

4. Jak často navštěvujete svůj profil na sociální síti?

- a) více než jednou denně
- b) jednou denně
- c) méně než jednou denně

5. Jaká je velikost obce, v níž žijete?

- a) do 1000
- b) 1001- 5000
- c) 5001 – 10 000
- d) 10 001 – 50 000
- e) více než 50 000
- f) Praha, Brno

6. Vyskytuje se na vaší škole šikanování?

- a) určitě ne
- b) ano, ale jen někdy
- c) ano, občas

d) ano, velmi často

e) nevím, nesetkala jsem se s ním, ale nemůžu to vyloučit

7. Byli jste někdy svědkem šikany?

a) ano

b) ne

8. Byli jste někdy svědkem toho, že bylo ubližováno vašemu spolužákovi jinými spolužáky ze školy?

a) ano

b) ne

9. Ubližoval vám už někdo ze třídy?

a) ano

b) ne

10. Jakými způsoby vám bylo ubližováno?

a) ignorování

b) posměch

c) pomluvy

d) ponižování

e) nadávky

f) bití

g) fackování

h) kopání

ch) rány pěstí

i) Jinak – jak?

Praktické a etické problémy

Problémem může být, že se respondent bude ostýchat pravdivé odpovědi nebo pro respondenta může být nepříjemné vybavení vzpomínek souvisejících s šikanou.

V rámci řešení tohoto problému se pravděpodobně nebudeme setkávat s etickými problémy.

Seznam relevantní (odborné) literatury

BENDL, Stanislav. *Neukázněný žák: Cesta institucionální pomoci*. 1. vyd. Praha: ISV, 2004. 100 s. ISBN 80-86642-36-4.

ČAČKA, Otto. *Psychologie osobnosti*. 3. vyd. Tišnov: SURSUM, 1997. 156 s. ISBN 80-85799-03-0.

ČAPEK, Robert. *Odměny a tresty ve školní praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-1718-0.

ELLIOTTOVÁ, Michele. *Jak ochránit své dítě*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. 173 s. ISBN 80-7178-034-0.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 50 s. ISBN 80-85931-79-6.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha : Grada Publishing, s.r.o.2008. ISBN 978-80-247-1369-4.

KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha:Portál, 2001. ISBN 80-7367-014-3.

KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha : Portál, 1997. 29 s.

ISBN 80-7178-123-1.

KYRIACOU, Ch. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha:Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3.

ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi: Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha, 1995. 11, 17, 26, 29, 34, 35, 71, 72 s. ISBN 80-7178-049-9.

ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P.: *Jak na šikanu*. Grada: Publishing, a.s., 2010. 20, 28 s. ISBN 978-80-247-2991-6.

VÁGNEROVÁ, Kateřina a kol., *Minimalizace šikany – praktické rady pro rodiče*, 2. vyd. Praha: Portál. 2009.

VAVREČKOVÁ, M. *Výchovné problémy*. Brno:Institut mezioborových studií, 1999.

Minimalizace šikany: Shrnutí pilotního projektu 2005 – 2007. 1. vyd. Kladno. Aisis, občanské sdružení, 2008. 68 s. IBSN 978-80-904071-2-1.